

Віктор Палинський

**НОСТАЛЬГІЯ ЗА СПРАВЖНІМ. РОМАН ЯЦІВ: ЖИВОПИС, ГРАФІКА
(ЛІТЕРАТУРНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ)**

1.

Довжезні ліани; безконечні струни. Вібруючі носії небесних істин. Чекаю, ось-ось з'явиться під моїм вікном човен. Але ні! Напевне, не сьогодні. Навмисне заслоняю портьєру, аби не приваблювати свого безсоння. Свого. Та, одначе, – моє вікно, мої ліхтарі, мій відсутній місячний човен... Я знаю, цей **“Діалог”** із собою – безконечний. Сьогодні. Навпочіпки; майже навпомацки пишу щось акриловими фарбами на заздалегідь підготовленому полотні. Чую дотик, цей цупкий матеріал; прохолодний. Гладенький, як сьогоднішні мої нічні чування. ...І **“Дорога”**, що пахне осінню.

2.

...Задаєшся конкретними ритмами, що підхоплюють тебе. Не блукаєш, а виразно відчуваєш, сконденсовану хвилю, кольору морських водоростей, і тримаєшся на її енергетиці, як серфінгіст, вправно витанцювуючи між проваллями та ямами; заввиграшки долаючи простір. І **“Простори”**. Пірнаєш; винурюєш на поверхню – аж ген за небокраєм. І тішишся швидким і дужим пересуванням над глибинами – під тобою; зближаєшся з величчю осягнення могутніших нових обширів.

...Ось вона! Велика срібляста рибина. Ти вже її десь бачив. Пригадуєш, у дитинстві якось залюбки осідлав її... Або ж це було вчора?.. Таки, вчора...

3.

...Ляльки-несміяни. А, можливо, – це живі мотанки, що заблукали в чужому просторі. “Ляльки”. Ніби відсутність днів. Крила, що вже не злітатимуть. Тиняться якимись путівцями, що давно нікуди не провадять.

...Такі нестерпно важкі струменять дощі. Несила їх полишити; повернутися до свого довкілля; дістатися до втрачених кольорів; залишитися собою...

...Трошки схиблений простір. Свинцеві дощі. Ляльки.

...Мені допоможуть обереги. Дозволено просто взяти в руки перо. І все переписати. Так. Не схибити на цей раз.

...Ось, вже рухаються “Постаті”, без поспіху: чинно і впевнено. Усвідомлюючи свою долю. Як Апостоли. Або, сприйняті мною, як душі схимників, – “Постаті-2”. Благоговіння перед вічністю. Повсякчас.

4.

Нічого-нічогісінького не видно за тією “Брамою”; ходять невідомі люди; щось кажуть одне одному, хтось нерозуміюче кліпає очима: так ніби щойно цей світ собі вподобав. Хтось відходить, відступає, прозоріє, перетворюється в тінь.

...Світ розпанахано: що там за тими ворітьми?

А далі – зовсім порожньо; лише група скрипалів-карликів грає собі неголосно польку для недомірків. І так тішиться маестро, він найменший коротун, а танцювати ж нікому! Насправді, допевне знаю, через ті ворота, ще приходитимуть нові люди. Звідки вони прибудуть, того ніхто не знає. На воротах – бузько: добрий знак незникомості.

5.

Уже починало сутеніти, але танець усе не закінчувався. Він мусів бути, цей танець, саме сьогодні й саме тут. “У танці” кружеляла й душа, перекочуючи крізь себе теплу, гарячу барву. І вже ніхто не сновигав закутками: усі хутко повели запальний танок. І це стало певним напрямком руху, що ніколи не вгаває. Особлива енергія омивала нас, як нескінченні потоки шаленого дощу; як втілена свобода нестримності.

...І запалало багато сонць. Відкрилося... І мені. У вересні.

6.

...Зміни форм. Слово. І ці неєвропейські обличчя. Фігури достоту впокорені злагодою із самим собою. Приглушене освітлення, що, здається, втягує в себе всі гріхи й огріхи. Але ні!.. Так не буває. Тільки зближаємось до себе. “З японських асоціацій”. Тіснява. Принаймні, для мене....Більше немає ніяких нагальних справ. Напевне, десь неподалік розквітла сакура. Ніч видається зовсім короткою; якщо не спати.

...Натомлено зітхнувши, я довго сидів під деревом. І відчував, що цей лагідний цвіт не опадє ніколи.

7.

Глухий кут самотності, що стікає у закутану сірість буднів. Злагоджено перетинаються лінії та площини. Дзвонять срібні дзвіночки у вистуджених скронях. Самотність. Саме той закапелок на околиці, що приваблював ще з юності; саме оцими срібними дзвіночками. І непомітними теплими вітрами: “Тихе Підзамче”... Ностальгуючий львівський надвечірок.

Подеколи. Повертаюся. Сюди. Зовсім. Не сентиментальний. Лише ледь схвильований. Тут так запросто: торкатися долонями теплого вітру колишності.

8.

...Вітер безладно котив порозкидані, недавно святкові, дешеві прикраси-одноденки. Людські фігурки поодинокі з'являлися там, поодаль мене.

Ніби соромлячись своїх нічних походеньок. Щось бриніло в повітрі; навіть складалося в певну невловиму мелодію: “Урбаністичний ноктюрн” – сірістю чорного й чорнотою сірого затулявало небо. І під ногами чманіли залишки загублених зпоночілих тіней, маленькі полохливі тваринки....Наче трапилось?.. З невидимого закутку загрожувало щось велике й волохате, час-до-часу видаючи звуки подібні до поклацування велетенських щелеп.

...Хочеться на волю інших світів. Десь вже бачу проблиски світла. Триває. Ніч. Н.І.Ч.

9.

...Такі викристалізовані незворушні міста. Холодополіси для самотників. Ні-ні, запевняю вас, – ніяких відчаїв. Лише чаї на травах і з медами. Ця відокремленість приваблива й вистояна, як добре старе вино. Вона – осердя “Північних міст”. Не тремтить; не зникає, не хизується. Є. Завше. З того часу, як тут уперше випав сніг. І залишився. Назавше. Довелося змиритися.

10.

Вечір. Тільки формуються ті особливі присмеркові тіні. Трохи приступаючої сіро-втихомиреної сум’ятної зближеності. Можна торкнутись. Одначе, окремі тони ще не вгавають. Лише на якийсь час принишкли. Садиба із задоволеною сумною душею. Гарзд, нехай тут навіть бовваніють зачаєні хмари. Що мені до того? Вони тут були завжди. Я знав про це.

Снодійні кліпи повік і відчуття незворотності в “Селі на Опіллі”, що потроху переходить у сні. І мої сні – також. Так, напевне, треба.

11.

...Стільки незбагнених думок; радше, – почуттів “В осінньому парку”... Спочатку трохи прохолодно. І, здавалося б, далекі, чомусь навіть, морських барв, ледь відчутні вітрові крила погойдуються над тобою. І так приємно негамірно запізнаєшся з новим, хоч і бував тут не раз, світом. Та потроху десь із лівого боку – лик тривожного жовто-гарячого сонця; саме так. І вже тримає тебе не відпускає....Так, ніби супровід чи щось подібне. Не полишено напризволяще, але й волі безмежної, колоритно-нестямної не обіцяється. І вітри дивні, нібито від моря, пригасають-гаснуть. Розвіюються. Уже не надто солоно й безмежно. Лише туляться густо дерева; і десь там, у їхньому прихистку, з’являються вохристі тіні а чи обрис; певні перехідні форми; вони невловимі й немислимі. Віддаляються. Глибини кольору й тиші... Тут добре розмовляти з собою. І рухатись лише в осінь.

...Можливо, саме там якісь істоти: звісники тиші. Намовляй себе на цю стрічу, вона тобі конче потрібна. Чи не зігноруюш нею?..

Навсебіч розливається приглушений потік світла. “Спокій” долає суєтність днини. Прагнеться злагоди із собою. Спокій.

12.

...Усталено-вічна “Сценографія лісу”.

Піщані дюни на підступах вже сахаються самі себе. Ховаються у своїх пісках, простягаючи до узлісся шляхетні печальні пальці. Вони вигадують свою легенду; співають. Я знаю цю місцину. Споглядаю, як тут усе рухається, видозмінюється. А, подеколи, навіть шаленіє, ламаючи сосни, трощачи скарлючені чагарники. Втім, тут головний таки ліс. Він притягує до себе все інше. Він – найприємніша сподіванка. Райський шматок днини. Не тільки “Мотив з лісом”. Така непідкупна скупа нарація. Зміст вихоплений вже після всього. Тут є пісок, сіль і бурі. Тут є ще щось, від чого часом починає тремтіти простір. Але лісові це не шкодить. Ліс не поступається. Во істину, “Виклик лісу”. Пантрую.

13.

“Берізки”. Силуети не видаються аж надто граційними. Зате набувають несподівано особливого змісту. Урухомленого. Що пробивається сутнісно через якесь покороблене енергетичне поле; і, таки, віднайде свою істинну форму.

...Тремтить, як сльоза, овиддя. І десь заходить світило. Око. На душі – лише чиста віра у безконечність... Хоч це – лише шматок мого простору: “Берізоньки”. Так зовсім мало безконечного. Але воно є у цій сопілці. У березовому сонці; соці.

14.

Як швидко зближається “Шипшиновий куц”. У форматі великого кадру – “Шипшинова гілка”: одна, друга... Мовби – і не тиша, але все завмерло. Внутрішня музика. Недосяжна для одноразового використання. Чути чийсь голос. Він кличе; віддаляється. Я вірю йому; але нікуди не йду...

Яскраві спалахи над, уже осінньою, дорогою. Безлистяно. Неспокійно. Цей улюблений колір, що йому можна все. Хіба?.. Навіщо?.. Знаю, хтось бачить це іншими очима. Мабуть, досяжніше. Напевне, що так. Уже трохи стриманіше. Пригасає барва, аби отямитись.

“Шипшиновий світ”, притулок для заблуканих душ. Пливе.

15.

Саме так. Якась зосередженість. “Святковий букет” на лискучо-скляній поверхні столика в стилі бідермайер. Такий собі невеличкий світ виокремленої радості. Трохи в собі: зелено-синьо – до сіро-голубої розмитості та ще іншої іншості стриманості. І загаданості форм, які ще в пошуках себе; і чогось такого, що зможе вповні зафіксувати їх сьогодні й зараз... Десь, поза заднім планом, існує ще якийсь притулок. Припускаю, там, навіть саме зараз, шурхотить дощ. І в мільярдах крапель зафіксувався саме цей букет; це свято, цей мій погляд, що все ще золотіє вогниками неповторної миті. Букет. Свято. Мить.

16.

Колір кудись тікає. Думаєш? Знаю! Хоч день і світлий. Тихий. Зовсім майстерно загнати веселковість у певну зумисну точку: звідки, кажу вам, усе й починалося. Зі зримого безколір'я; з небачення; з очікування барвозвуччя...

Так, колір, подеколи, тікає, аби повернутися. Конче.

Я знаю, художник очікує. Пригашує іскорки хвилювання. “Знебарвлені квіти”. Аби не прогавити своє. Барву. Щоденно.

17.

Якщо вдатися до максимально стислих текстових змістів, то біографічно-творче Романа Яціва можна окреслити у такий спосіб. У 1956 році народився в містечку Ходорові, що на Львівщині. Успішно вивчився у Національній академії мистецтв у Львові (тодішній Інститут декоративного та прикладного мистецтва). Мав за вчителів Мирона Яціва, Карла Звіринського, Юрія Скандакова, Володимира Овсійчука, Теофіла Максиська, Степана Коропчака, Данила Довбошинського. Згодом працював у Львівському музеї українського мистецтва, Інституті народознавства НАН України. Зараз – проректор Національної академії мистецтв у Львові. Кандидат мистецтвознавства; член Національної спілки художників України; Заслужений працівник культури України. Учасник багатьох мистецьких виставок і персональних експозицій, як в Україні, так і за її межами. Лауреат низки премій, зокрема, – імені Святослава Гординського. Художник, мистецтвознавець, менеджер вищої мистецької освіти та науки. Роман Яців.

Отримано 21 травня 2015 р.

м. Львів